

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Diff. II. Proponitur secundus Modus noscendi dicta conditionata in excessu
supra oppositum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

tione nostrâ antecedit ipsam operationem conditionatam; esse item ipsam determinationem causæ, quæ saltem ratione nostrâ, antecedit ipsam secuturitionem effectus, ad quas prioritates advertit Deus, cui alias tribuitur vis æquivalenter præscindendi, & ad tales formalitates attendendi.

INSTABIS. Saltem nondum explicatur: An secuturitio conditionata antecederet ad sui suppositionem in se, cognoscibilis in causâ, cognoscatur in voluntate proximè disposita, an in auxilio?

RESPONDETUR. Secundum hanc explicationem potius in voluntate, ad quam spectat se determinare, licet cum proportionato sibi adiutorio.

INSTABIS 2. Saltem non explicari; quantâ hæc sit infallibilitas? An scilicet sit solum moralis? qualem videtur innuisse S. Aug. l. 1. ad Simpl. q. 2.

RESPONDETUR. Nos ostendere infallibilitatem metaphysicam: formalitas enim causæ operaturæ, quæ talis, quod sit operatura, importat id infallibilitatem metaphysicam, qualem infallibilitatem est necesse ostendere, ut ostendatur major efficacia Divinæ voluntatis.

OBJICITUR 3. Positâ illâ determinatione, quæ ratione antecedit, ipsam volitionem conditionatam, adhuc est indifferentia ne fiat. Ergo determinatè non noscitur secuturitio.

RESPONDET. Esse illic indifferentiam, ne fiat secundum hoc, quia posset fieri, & non fieri; sed non esse indifferentiam quæ neget, ipsam secuturitionem, de quo infra. Quo etiam modo solvi debet argumentum, quod proponit Amicus hic d. 12. n. 108.

INSTAT. Falsus q. 14. n. 113. Implicat ut aliquid sit infallibiliter operaturum, & tamen habeat potentiam ad operari & non operari; operari enim fallibiliter nihil aliud esse potest, quàm operari cum potentia ad non operandum; Ergo à contrario operari infallibiliter est operari sine potentia ad non operandum.

RESPONDETUR. Arg. hoc si in terminis accipiat, contrariatur communi conceptui de gratia efficaci, de qua dicitur, quod possit operari & non operari, infallibiliter sit operatura. Directè autem ad argumentum negatur Ant. & probationi ejus consequentia: nam quamvis fallibilitas bene ita explicaretur, certè tamen infallibilitas potest aliunde haberi, & non à negatione potentie ad non operandum, sed ab ipsa v. g. determinatione libera, quæ ratione antecedit effectum conditionatum, & à formalitate operaturæ in principio, quod potest operari & non operari, & tamen quod in quantum est operaturum, non sit nisi operaturum.

DIFFICULTAS II.

Proponitur secundus modus noscendi dicta conditionata in excessu supra oppositum.

PROpono hic modum noscendi futura conditionata libera in causâ, ad mentem Magistri meorum Magistrorum, Prioris Laurentii Pikarski viri Aristotelici ingenii, quam etiam sententiam pluribus innuit Vasq. sed inter alia hic d. 98. cap. 6. & 7. quam etiam docuit Driedo, Ruardus, citarique solet etiam Malderus. Sed Driedonem immeritò citari ostendit Suar. lib. 8. de grat. cap. 52.

PRÆMITTI 1. potest, *Animi inductionem v. g. ad militandum stare in illuminatione ex parte intellectus, & suavitatem ex parte voluntatis; quod etiam licet in dissimili ordine & materia innuit Aug. lib. 1. ad Simpl. q. 2. Locus incipit: Tunc solum voluntas movetur ad fidem. Similia habet Aug. in Psal. explicans illud; Bonitatem, & disciplinam, & scientiam. Nihil ergo (inquit) aliud dictum existimo suavitatem fecisti cum servo tuo, nisi fecisti ut me delectaret bonum: quando enim delectat bonum magnum, Dei donum est. &c. & inferius, Qui jam dixerat, suavitatem fecisti cum servo tuo, quomodo dicit suavitatem doce me? nisi ut ei gratia Dei magis magisque abundet, vel innotescat dulcedine bonitatis. Ubi ut vides, gratiam refert in innotescentiam, & in dulcedinem: Inferius inquit; Cum ergo facit Deus suavitatem, id est, cui propitiùs inspirat boni delectationem, atque ut aptius id explicem, cui donatur à Deo Charitas Dei &c. instanter orare debet. Ubi gratiam conversionis & infusionis charitatis tribuit inspirationi, & delectationi. lib. 2. de peccator. meritis c. 19. Cum autem ab illo illius adiutorium deprecatur, ad faciendum perficiendamque iustitiam, quid aliud deprecatur, quàm ut aperiat quod latebat? & suave fiat quod non delectabat. En omnia relata in latentem notitiam & in suavitatem. Lib. ad Simp. Quæst. 2. Quis autem animo amplectitur aliquid quod eum non delectat? Aut quis habet potestatem ut vel occurrat, quod eum delectare possit, vel delectet cum occurrerit. Cum ergo nos ea delectant, quibus proficiamus ad Deum, inspiratur hoc, & probetur gratia Dei. Similia habet c. 12. Lib. de Spiritu & lit. c. 3. ait; Cum id quod agendum & quod nitendum est caperit non latere, nisi etiam delectet & ametur, non agitur, non suscipitur, non bene vivitur: Et ibidem cap. 35. Esset autem tanta voluntas si nihil eorum quæ ad iustitiam pertinent, lateret, & eas sic delectarent animam, ut quidquid aliud voluptas seu dolor impedit, delectatio illa superaret. Et cap. 29. Per fidem confugiat ad misericordiam Dei, ut det, quod jubet, atque inspirata gratia suavitatem per Spiritum S. faciat plus delectare, quod præcipit, quàm delectat quod impedit. Similia habet Tract. 26. in Joan. Quomodo voluntate credo, si trahor? ego dico parum est voluntate, etiam voluptate*

voluptate traheris; quid est trahi voluptate? delectari in Domino &c. Si Poëta dicere licet; Trahit sua nemque voluptas; non necessitas, sed voluptas, non obligatio, sed delectatio; quanto fortius nos dicere debemus trahi hominem ad Christum qui delectatur veritate, (en notitiam) delectatur beatitudine (en suavitatem) Accedit S. Thom. in Joan. 6. Lect. 4. v. 4. q. 5. ubi exponit, hominem trahi multipliciter, revelatione interna veritatis, per suasionem, operationem miraculorum, blanditiis, admirabili delectatione. Similia rescripserunt Episcopi Africani ad Solum Papam, quos refert Rip. d. 104. n. 17. Claudat agmen Arafricanum 2. Can. 7. citatum ab eodem, ubi gratiam vocat illuminationem & inspirationem Spiritus Sancti; Qui dat omni nobis suavitatem in consentiendo.

PRÆMITTI potest 2. ut sit debita illuminatio, non debet esse propositio objecti quasi in pictura, & tanquam simplex apprehensio, sed sicut affirmatio, & negatio, & tanquam vera compositio talis objecti cum ipso operante. Ratio, quia cum primum appetitus fugit aut prosequitur, quando Intellectus affirmat aut negat; quod ipsum non debet leviter fieri, quia leves cognitiones, de bonitate n. g. militiæ, reperiuntur etiam in iis, qui militare nolunt. Et certè requiritur ut sit maior, quam notitia de opposito, quod semel in consultationem venit, debet enim superare contrarium, quod non accidit nisi per excessum; idem autem proportionatè dicendum de motu voluntatis. Ad quod alludit S. Aug. 1. de Spiritu & Lit. c. 35. ubi secururitionem effectus refert in hoc, ut nihil eorum nos lateat quæ pertinent ad iustitiam, & ea se animam delectet, ut quidquid aliud voluntas sive dolor ingerit, delectatio illa superet.

PRÆMITTI. 3. Distinctas has esse propositiones, talis est principium futuri effectus infallibiliter, & talis est principium infallibile futuri effectus: prior illa propositio est vera, quia non importat aliud, quam ponendam secururitionem effectus, quæ secururitio non destruit libertatem; posterior autem est Thomistica. His præmissis, sit

Punctum Difficultatis

tis 1.

differtur aliqua concernentia prædictum modum.

Ad titulum difficultatis enodandum, attendendum erit, quod animi inductio ad opus, quod est militatio, per hanc sententiam non potest in excessu apprehensionis, & suavitatis oriri in operante ad capeffendam militiam, supra apprehensionem & suavitatem ortam ex objecto operationis oppositæ, vel negationis ejusdem.

RATIO 1. est. Quia videtur tale quid fieri in diverso ordine admittere S. Aug.

RATIO 2. Auc. Aristotelis qui non rarò de deliberatione & electione agens, docet, quod

voluntas deliberationem sequatur, semperque prosequatur id, quod per deliberationem deprehensum est majus, ut videre est 3. de Anima t. 57.

RATIO 3. Quia destinatio animi ad militiam v. g. dicit ex vi sua contemperationem talem militiæ cum voluntate ut voluntas & actura sit infallibiliter, & præterea liberè actura; hæc enim congruitas dicitur, & per respectum ad effectum futurum, & per respectum ad agens liberum; utrumque autem hoc habet ex dicto excessu: cum enim sit principium victoriæ, nec eam contingat à defectu vinci, ergo vincet amore oppositi, & cum non solus excessus habeat rationem principii ad effectum futurum, sed etiam voluntas, idè liberè operabitur. Verum quidem est, si excessus conjugatur agenti necessario, jam non modò fiet, sed nec fieri poterit oppositum; sed si cum libero agente jungatur, fiet quidem licet posset non fore: cui rationi patrocinatur etiam illud dictum commune: quod gratia efficax posset quidem non habere effectum, infallibiliter tamen sit habitura. Ergo ulterius illa destinatio animi conditionata, bene tanquam in causâ, in illo excessu, poterit nosci. Ad hoc ulterius declarandum.

DOCEBAT 1. Prædictus Doctor in quo differat hæc sententia à sententia prædeterminantium: quia nimirum in sensu composito cum tali excessu potest voluntas non consentire, quamvis sit consensura, quod prædeterminantes negant, prædeterminantes dicunt inchoationem consensus fieri à sola prædeterminatione; quod non asserit præfens sententia. Denique posita prædeterminatione in sensu composito, est effectus futurus absolute & infallibiliter, eo quod non posset non operari, posito verò excessu est quidem effectus futurus, non absolute, sed contingenter.

DOCEBAT 2. Causam quæ in uno est excedens, in alio posse non esse excedentem, & è converso.

DOCEBAT 3. In his principiis qui salvari possunt, quod in ordine supernaturali infallibile sit medium prædestinationis gratia efficax?

RATIO dubitandi est. Quia si recurratur ad solam infallibilitatem secururitionis effectus, stantem cum hoc, quod posset non sequi, hoc ipso non ostenderetur summa infallibilitas prædestinationis. Huic difficultati sic ille occurrebat. Gratia efficax secundum quod est causa quædam operationis, sic, non reddit prædestinationem summè infallibilem, sed tantum reddit illam infallibilem, prout est effectus Divinæ prædestinationis, quod ipsum sic explicatur; Deus omnia futura conditionata novit, novitque etiam hoc, quod si Petro daretur talis gratia, operaretur, videtque effectum secururum, sub conditione præstitæ gratiæ; tum in posteriori signo intendit futuritionem effectus: quem quia videt conjunctum cum illa gratia, ex sup-

K 3

positione

R. P.
H. MŁOD
IANOWSKI
Tõm. de. Z.
D. VI
S

positione hujus visionis, tribuit gratiam; & cum impossibile sit supposita futuritione effectus, effectum non futurum, impossibilitate consequenti, ideò impossibile est posita gratia efficaci, ut est effectus prædestinationis, non futurum consensum. Est hic necesse examinare varia argumenta quibus impugnata est hæc sententia.

1. ARGUMENTUM est. Non potest in hoc excessu effectus conditionatus videri salvis viribus agendi utrumque: quia dicere possent non militantes; non habuimus excessum, in quo prævidetur secutura militia.

RESPONDET. Non ideo ignavos reprehendi; quia non sunt operati habendo excessum super oppositum; sed quia non cooperati sunt causæ, licet non excedenti, cum qua operari potuissent.

2. ARGUMENTUM. Secundum hæc principia non possent circa unam pulchritudinem duo æqualiter corpore & animo dispositi, non possent, inquam, supponi æqualiter dispositi, quorum unus consentiat, alter dissentiat; siquidem hoc ipso, quia habebit excessum illuminationis, non erit æqualiter animo dispositus; & tamen id docuit Aug. l. 12. de Civit. cap. 6.

RESPONDETUR. Loquitur hic S. Doctor contra Pelagianos, qui recurrebant non nisi ad externas quasdam circumstantias, & vires ingenii & voluntatis; hoc ut refellat S. Aug. dicit, posse aliquos esse æqualiter dispositos quoad noscitivas & appetitivas vires, consentireque unus, alius dissentire; quod præsens sententia non asserit, nec enim recurrit ad solas circumstantias externas.

ADDIT. Vsq. S. Doct. in lib. de Civ. ex professio non egisse de gratia, sed in libris de prædestinatione SS. de Bono perseverantiæ; de Correp. & gratia, de peccatorum meritis, & remissione, & cum in libris de Civit. reducat discrimen inter eum, qui peccat & non peccat, in solam voluntatem; Lib. tamen de peccatorum meritis, & remiss. c. 17. & de prædest. SS. c. 6. & 8. refert hoc in diversam voluntatis præparationem. Deinde illo loco non plus vul. Aug. quàm quòd voluntas ex se, & nihil aliud præter illam, si causæ malitiæ, eo ipso quòd de nihilo creata sit, ideoque fieri posse, ut cum æquali ratione, unus possit consentire, alter dissentire.

3. ARGUMENTUM. Ea est libertatis nostræ potestas, ut etiam suasionem vehementi non moveatur, & leviusculæ suasioni cedat. Ergo in illa causâ excedenti, non potest videri effectus conditionatus.

RESPONDETUR. Excessum apprehensionis esse duplicem, gradualem scilicet, & alium, ut ita dicam, substantialem; prior ille non requiritur; quia potentissima concupiscentiæ mali, potest resistere, & resistit debilis concupiscentia boni, habens ut ita dicam substantialem excessum

notæ & amate appetitabilitatis excedentis substantialiter. Quod autem attinet ad hoc principium in argumento tactum, de hoc infra.

4. ARGUMENTUM. Non est in potestate hominis moti, præcisè motu indeliberato, ut faciat eum motum majorem, nulla alia interveniente cognitione novâ, ad se invitante; sic enim ferretur in incognitum; Ergo neque est in potestate hominis, facere illum excessum. Ergo ille excessus, non est medium debitum, in quo tanquam causâ, noscatur ille effectus.

RESPONDETUR. Concedendo totum Enthymema secundam illationem nego, poterit enim facere ut sine excessu notitiæ & affectus ad militandum v. g. actu milititer, quod solum est requisitum; licet non sit facturus, ut operetur infallibiliter antecedenter, quod jam ad excessum spectat. Unde ulterius conceditur, quòd ille major excessus, debeat esse in primo illo motu à Deo infuso, quem voluit esse Arist. cogitationem à bona fortuna, vel etiam in excitatione animi ad explicatius cogitandum, posteaque amandum; quæ ipsa excitatio est per primum motum, qui est & operatur in nobis sine nobis; consequenter ille excessus, qui est causâ, erit medium in quo noscendi. Hinc directè concedo, non esse in potestate hominis, saltem immediate habere illum excessum, sufficit quòd illum Deus offerat, negoque quòd in oblato excessu, non possit nosci effectus.

5. ARGUMENTUM est. Quia in hac sententia videtur difficile, quomodo qui non habet excessum, possit operari; habet enim minus apprehensionis, & affectus, jam autem tam à defectu, quàm à paritate virium, non solum nunquam sequitur victoria, sicut neque actio; sed ne quidem sequi potest.

RESPONDETUR. Id verum esse de solis agentibus necessariis, sed non de liberis, quæ viribus sufficientibus agendi addunt proprium pondus, scilicet sese determinando.

• INST. Naturalia agentia per suam libertatem naturalem, sicut ne minimum quidem gratiæ supernaturalis possunt ponere, vel supplere; Ita nec possunt sibi ponere motus primos ad operationes ordinis naturalis, consequenter propter eandem libertatem præstare non poterunt, ut vires, quæ alioqui de se ad operandum non fuerant sufficientes, sint, & reddantur sufficientes; Ex quo jam ulterius sequitur Impotentia voluntatis ad operandum; erit enim defectus operandi ex aliquo antecedenti, utpote ex defectu principii.

RESPOND. Prius probandum fuisse, quòd vires causæ non excedentis, sint vires causæ non sufficientis ad operandum; quod tamen assumitur quasi probatum, consequenter defectus ille operandi non sequetur ex aliquo antecedenti; bene enim cum illa causâ operari potuisset.

Punctum

Punctum Difficul-

ratis 2.

Decernitur de hoc modo.

DICENDUM est. *Quod in causa ista quæ est excessus, non possit nosci effectus conditionatus*

PROBATUR 1. Quia quamvis ordinariè determinationi animi conjungatur excessus à parte rationis, & à parte voluntatis; non est tamen ratio, cur actu voluntas, æqualibus bonis propositis, alterutrum non amplectatur, imò etiam minus. Ergo causa ista excedens non est medium noscendi universale futura conditionata. Ad Auctoritatem Arist. quod attinet, illa explicari bene potest cum Oviedo, quod voluntas prosequatur majus, scilicet quod majus & universalius sit objectum voluntati propositum ab intellectu, quàm sit objectum sensuum vel imaginationis: ibi enim nonnisi has potentias, inter se comparat. Si autem non est ratio, cur voluntas actu non sequatur minus; Ergo in excessu non potest certo & infallibiliter, videri securitio effectus liberi.

PROBATUR 2. Voluntatis objectum vel est bonum, vel nonnisi bonum majus; Si est nonnisi bonum majus, ergo non potest velle minus bonum; utpote non inclusum in latitudine objecti voluntatis, necessitabiturque ad volendum majus, quàm tale cum non possit velle minus. Rursum non potest velle nisi majus, ergo dabilis est appetitus rationalis universalior; qui scilicet prosequi possit bonum secundum se, potiusque de appetitu erit voluntas, non verò qualem tu fingis; nomine enim voluntatis intelligitur appetitus rationalis universalissimus; quia proportionatus & commensuratus ipsi intellectui proponenti bonum, qui non proponit bonum, non nisi majus. Quod si voluntas respicit bonum & non tantum bonum majus, ergo & eligit, quia respicere voluntatis est eligere, sicut respicere intellectus est noscere.

RESPONDEBIS. Minus bonum eligi quidem posse, nunquam tamen eligi actu.

CONTRA est. Tum, quia Intellectus necessitatus ad certum & evidens objectum, nihilominus de facto assentitur, majus etiam certo & evidenti; aliàs non posset assentiri nisi principis, deductis autem quæ minus certa & evidenter sunt, sive sint præmissæ, sive conclusiones assentiri non posset; Ergo idem dicendum de voluntate. Tum, quia de facto voluntas non tantum appetit finem, sed & media; Ergo de facto non tantum majus, sed & minus prosequitur; nam media non participant tantam appetibilitatem ut finis; cur ergo & in ipsis mediis, & in ipsis finibus non eliget de facto minus. Tum, quia pro una parte videtur id deponere libertas nostra, ut possit eligi minus, & de facto

videtur experientia probare actualem ejusmodi electionem; ut si quis id consultò vellet probare ad investigandam veritatem sententiæ, seclusa passione inclinante in objectum eligendum.

PROBATUR 3. Hic excessus vel deberet esse gradualis, vel substantialis, ut ita dicam? non gradualis: quia etiam experimur interdum nos resistere malo; cujus in nobis noticia, & inclinatio, gradualiter major est: unde quamvis etiam experiamur, quod interdum dictum excessum sequamur, evadet lucta duarum experientiarum, ex quo postea sequitur, non infallibiliter sequi effectum, secundum gradualement excessum. Non etiam excessus aliquis substantialis: in quo enim staret? non in conditione objecti nobilioris propositi; quia aliàs nonnisi Deus amabilis esset; non etiam substantialis hic excessus stabit in conditione propositionis objecti, quæ ipsa propositio sit nobilior; & dignior &c. aliàs nunquam peccaremus: quia propositio boni (ut suppono prout oportet) semper est bona, & supernaturalis, adeoque excedens substantialiter, propositionem objecti mali naturalem; consequenter haberet semper prior illa propositio rationem excellentioris. Deinde quamvis in necessariis sit victoria penes excessum, inde argui non potest, quod etiam in consensu libero sit victoria penes excessum: non enim valet argumentum à modo operandi necessario, ad modum operandi liberè; qui aliàs sicut in necessariis à causa oppositâ æquali non potest fieri operatio; ita nec posset fieri in liberis, à causa quæ æqualiter inclinat ad non militandum cum motione & amore v. g. militandi, ipsumque dominium quod habet suæ actionis, voluntas, instructa cæteroqui principiis requisitis ad agendum, est æquivalens superaddito alicui principio, cujus conjunctio faceret excessum. Per hunc modum salvatur quidem Primitas, salvatur Libertas, sed non salvatur Infallibilitas, unde enim illi excessui infallibilis securitio effectus, non ex entitate illius ut supponitur, non ex scientia, quia hæc posterior fututione, unde ergo? quæ ratio suadet sufficienter intentum. Ex quibus colligitur, hunc excessum non esse causam, in qua possit nosci securitio effectus conditionati liberi. Per hoc tamen non nego destinationem animi ad militandum importare illuminationem ex parte intellectus, & delectationem ex parte voluntatis. Unde quando S. Augustinus dicit lib. 2. de Peccat. meritis c. 17. *Nolunt (inquit) homines, sive quia latet an justum sit, sive quia non delectat*; per hæc verba admittit notitiam, & amorem objecti. Quando autem addit; *Tantò enim quidquam vehementius volumus, quantò certius quàm bonum sit, volumus*; loquitur ut dixi, de ut plurimum.

OBJICITUR 1. Cum Vasquez, quia ex Scripturâ Augustinus contra duas Epistolas Pelagian.

R. P.
H. MŁOD
IANOWSKI
Tom. I. c. 2.
D. VI

gian. præcipue c. 12. infert inæqualitatem inter gratiam efficacem, & sufficientem.

RESPONDETUR. Inæqualitatem illam non stare in excessu propter jam dicta; sed esse inæqualitatem in ratione doni & beneficii, vel inæqualitatem in ratione aliarum formalitatum, supra explicatarum.

OBJICITUR 2. Auctoritas Script. *ô altitudo divitiarum*, & illa Matth. 11. *Confiteor tibi Pater*, & illa ad Rom. 9. *Cui vult, miseretur*.

RESPONDETUR. Deum cui vult misereri; sed nego misereri per excessum; Concedo Deum revelare parvulis, nego revelare, viâ excessus. Concedo altitudinem scientiæ, nego illam stare in collatione excellentis notitiæ.

OBJICITUR 3. Is qui peccat, ex Arist. habet semper defectum in Intellectu; quæ illius sententia non potest commodius explicari, quam quod levius considerentur ea, quæ avocare possent animam à peccato; & nisi dicto sensu accipiantur verba Arist. omnis peccans, deberet fidem admittere, quod falsum est; Ergo apparet excessum noscendi & delectandi infallibilisare hoc medium, quod ipsum argumentum dilatat Vasq. 1. 2. d. 129. c. 5. S. Thomas hanc doctrinam Aristotelis 1. 2. q. 77. a. 2. in parte admittit & in solutione ad quartum, sic elucidat ex sententia Arist. quod scilicet syllogismus incontinentis, quatuor constet propositionibus; duabus universalibus, alterâ rationis rectæ, quæ est huiusmodi; Fornicatio non est committenda; Altera passionis quæ talis est; Delectabile est prosequendum; sub unâ autem à ratione rectâ, subsumi unam Minorem, sub altera, alteram Minorem subsumi à passione. Arist. autem de eodem puncto, Eth. 7. c. 3. ita mentem suam aperit in primis peccare incontinentem ex ignorantia, vel inconsiderantia minoris, retentâ solum notitiâ universali; sed rarò hæc ignorantia contingit, nisi fortè aliquis v. g. concupiisset alienam, putans suam. Absolutè autem doctrina hæc Arist. patitur hanc difficultatem; quia si non novit Minorem, quomodo procedet ad actum, ad quem ex Minori proceditur; immo in actibus internis ipsa subsumpta Minor, ordinariè est peccatum; item si non novit Minorem, quomodo peccabit? Secundo modo contingit effectus ignorantia in peccante, cum quis habet scientiam universalem, actu tamen non rectè considerat, sed sicut semi-dormientes, qui licet sententias proferant, quibus denotant se habere scientiam; eas tamen, inquit Arist. non aliter proferrunt, quam ebrii & temulenti recitant carmina Empedoclis. Itaque cum defectu scientiæ universalis, & inconsiderantiâ particularis accidit peccatum incontinentis. Hæc explicatio præter dicta patitur hanc difficultatem, quia si nulla est notitia particularis, non erit peccatum, sed inconsiderantia naturalis. Tertio modo considerat incontinens utramque uni-

versalem, & sub utraque universali subsumitur Minor, sed concludit nonnisi passio, quæ est principium operandi. Sed hic modus patitur difficultates, nam positâ præmissâ duplici rectâ, necessitatur Intellectus ad inferendam ex illis Conclusionem, & cum peccetur reluctante conscientia, quomodo tunc non habetur etiam Conclusio recta? Tandem idem subdit modum, quia scilicet Conclusio per Vasq. quæ proximè movet ad opus, est domina actuum; hanc incontinens aut non habet, propter perturbationem passionis, quod est difficile intellectu, ut supra visum, aut ita leviter eam considerat, ut illius consideratio sit veluti temulenti; Ergo recurri debet ad excessum. Sed & iste à Vasq. allatus.

Modus explicandi dicti principii, quod omnis qui peccat, habeat defectum in Intellectu, quem approbat Vasq. patitur suas difficultates: excludit enim advertentiam plenam, & ponit nonnisi advertentiam temulenti, quæ non sufficit saltem ad mortale.

Auctoritatem Arist. in hac parte posset aliquis non curare; concernit enim res conscientia, posset tamen Arist. sic explicari. Ut aliquis apprehendat aliquid ut temulentus, fieri id potest primò in modo apprehendendi leviter, confusè &c. & hic modus admitti non potest; nam cum illo, non potest peccari graviter. 2. Potest aliquis apprehendere aliquid ut temulentus, quoad substantiam, hoc est ita improporcionatum ponendo actum ad merita objecti, ac improporcionatum ponit temulentus, respectu versum Empedoclis. Quod ipsum sic ulterius declaratur. Unumquodque objectum secundum rectam rationem, determinat sibi certam seriem actionum, & ita bonum ut sic determinat sibi actus amoris, non odii; quia verò honestas rectæ rationis habet meritum nonnisi consensus, approbationis &c. si illi exhibeatur dissensus, & displicentia, contravenitur merito & exigentiæ objecti. Quia verò etiam temulentes non proportionat dignitati versum suas cogitationes, nec illos ita appetit ut merentur ita etiam peccator, non proportionat objecto suos actus, nec illos ponit, secundum merita objecti. Alii recurrunt ad hoc; In omni peccante esse defectum privativum notitiæ, scilicet cum qua prævisus est aliàs infallibiliter operaturus. Denique S. Thom. 1. 2. q. 13. a. 1. ad 2. ita discurret. Ignorantia dicitur esse electionis, non quod ipsa electio sit ignorantia, sed quia ignoratur quid sit eligendum; hoc autem ignorare quid sit eligendum, dupliciter contingit, vel speculativè, vel ipso facto; Ignoratur speculativè, dum non perpenduntur rationes; Ignoratur autem facto, dum post deliberationem non eligitur, quod erat eligibile, quod est in omni peccato, sicut facto, ignorat temulentus, versus Empedoclis.

QUÆ